

DĚJINY TANCE: OSOBNOSTI 19. A 20. STOLETÍ

Přelom 19. a 20. století

- tanec je umělecký směr, který rozvíjí celou osobnost
- je stejně přirozený jako hra, námluvy či jídlo
- moderní tanec byl dříve znám pod různými jmény – nový, novodobý, umělecký nebo výrazový tanec
- historie moderního tance sahá až ke kořenům renesančního baletu

Isadora Duncan [1877-1927]

- přinesla přímo revoluční reformu baletu na počátku 20. století
- její jedinečnost spočívá ve zcela novém přístupu k tanečnímu umění
- není zakladatelkou nového tanečního směru, nevypracovala novou taneční techniku, šlo jí pouze o vyjádření nejhlubších lidských myšlenek a pocitů přirozenou taneční formou, oproštěnou od vumělkovanosti a citové prázdnoty klasického baletu

Rudolf von Laban [1879-1958]

- za kolébku novodobého tance je považována Evropa a s ní spojené jméno **Rudolfa von Labana**
- chtěl, aby se tanec stal součástí života a byl přístupný všem
- vytvořil řadu cvičení pro udržení kondice a vývoje tělesných dispozic

Martha Graham [1894-1991]

- po první světové válce se vývoj tance přesouvá do USA
- jméno **Martha Graham** je skutečným pojmem v dnešním světě moderního tance
- její největším přínosem je vybudování pevného technického systému s nejelementárnějšími vnějšími a vnitřními snahami
- tento systém je dnes součástí průpravy mnoha tanečních souborů po celém světě
- technika Marthy Graham je založená na využívání **protikladu kontrakce a uvolnění svalů**, které souvisejí s **nádechem a výdechem**
- na Marthu Graham navazují další tanečníci a choreografové, jež také vytvářejí své osobní techniky

José Limon [1908-1972]

- tanečník a choreograf
- jeho technika je založená především na padání a vymršťování se (implikace **pohybu vln v moři**)
- tato technika dovoluje pracovat mimo svou osu, spirálovitě a v prostoru
- základ techniky spočívá v možnostech pohybu

Merce Cunningham [1919-2009]

- proslavil se choreografickými figurami, které koncipoval jako **hru náhody**, jako něco, co vyplývá z **nepřipraveného setkání** tanečníků, **hudby a výtvarné dekorace**, jako iluzi faktu, že vše vzniká zcela autenticky a originálně až přímo před diváky právě teď a tady autenticky a originálně až přímo před diváky

Druhá polovina 20. století

- vývoj a změny ve společnosti ve druhé polovině 20. století přinesly potřebu vývoje i současného tance
- zrodila se celá řada osobností, vznikly **nové taneční soubory** a vytvořily se nádherná umělecká díla
- přináší prudký růst ekonomiky, vývoj technologií a změny ve společnosti, která se pomalu vzpamatovává z druhé světové války
- rozdělení Evropy na **západní – prosperující** a **východní – postkomunistickou** má velký vliv na vývoj současného tance.
- středem rozvoje se stává **západní Evropa**

Maurice Bejard (1927-2007)

- genius moderního tance a choreografie
- jako hudební předlohy používal nejen soudobé skladatele, ale i hudby lidové a národní
- 1960 - v Bruselu založil soubor **Balet XX. století**, se kterým vystupoval po celém světě
- ve svých projektech se **Bejard** vracel i k **původním tanečním rituálům** zemí Asie a Afriky
- 60. léta 20. st. - stál u **zrodu moderního tance ve Francii a Belgii**, a to hlavně prostřednictvím výuky celých generací choreografů na škole **École Mudra**

William Forsythe (1949)

- uznáván jako inovátor a osobnost, která **transformovala balet** v dynamickou uměleckou formu 21. století
- fascinován vývojem a možnostmi počítačů
- hluboký zájem o principy organizace ho postupně zavedl k produkcím celé řady projektů od instalací po filmy a díla založená na fenoménu informací z webu
- stojí také za celou řadou **nových přístupů k taneční dokumentaci** + výzkumu a vzdělávání v tanci

Mats Ek (1945)

- jeho pohybový styl byl značně ovlivněn různými styly moderního tance
- využíval i principy klasické taneční techniky
- v jeho inscenacích hraje velmi důležitou roli **psychologický aspekt** postav, propracovaná režie i dramaturgie vyprávění a komplexnost charakterů
- slávu a světový ohlas **Ekovi** přinesla především jeho přepracování tradičních klasických či romantických baletů: **Labutí jezero** (1987) předestírající otázku oidipovského komplexu prince **Siegfrieda**, **Spící krasavice** (1996), v níž **Aurora** bojuje s drogami, a neopakovatelná **Giselle** (1982), jejíž mentálně zaostalá hlavní hrdinka se ve druhém jednání ocitá na psychiatrické klinice

Jiří Kylián (1947)

- jedním z nejuznávanějších Čechů a nejrespektovanějších umělců, a to v celosvětovém měřítku
- jeho práce je nesmírně rozmanitá a kreativní, neustále hledá nové cesty a způsoby vyjádření
- **Kyliánovo** široké umělecké dílo čítá více než **sto kusů**, překvapuje svou emoční hloubkou, vnitřním rozechvěním, silnou dramatickou linkou, ale i hravostí a muzikálností
- dominantními tématy pro něj vždy byly motivy lásky a smrti a vše mezi tím
- velmi úzce spjat s **Nizozemským tanečním divadlem** (Nederlands Dans Theater)
- 1999 - uměleckým šéfem **Nizozemského tanečního divadla**
- jako ředitel divadla uvedl na evropskou scénu mnohé, dnes světově uznávané, choreografy, jako je **Mats Ek** či **Ohad Naharin**
- na této pozici působil do roku 2009, při čemž zůstal kmenovým choreografem souboru
- založil skupinu **NDT2** pro mladé tanečnický
- spoustu tanečnicků inspiroval k tvorbě a jeho díla jsou inscenována napříč kontinenty

- jako teprve třetí Čech v historii stal členem francouzské **Académie des beaux-arts**, což je nejvyšší pocta, kterou lze ve světě umění získat.

„Tanec nevyjadřuje jen radost, smutek nebo jiné citové rozpoložení, může být i modlitbou, rituálem, terapií nebo intelektuální strukturou. Má nekonečné množství abstraktního nebo realistického ztvárnění. A když se dělá profesionálně, je to jako by tanečník říkal: Já jsem umělecké dílo!“

- Jiří Kylián

Pavel Šmok (1927-2016)

- těžko bychom vedle **Pavla Šmoka** hledali osobnost, která tak zásadně ovlivnila československý a český balet druhé poloviny 20. století
- **Pavel Šmok** až do konce 80. let představoval spíš trpěnou opozici k ustálené dramaturgii a choreografické poetice „kamenných“ baletních scén
- založil **Pražský komorní balet**, hledal nové cesty baletního umění v prostředí, které bylo od zahraničních vlivů poměrně odtržené
- jeho tvorba staví hlavně na tvorbě českých skladatelů
- dnešními slovy budoval ve světě značku „československý moderní balet“

Petr Zuska (1968)

- představuje současného tvůrce evropského formátu
- v českém tanečním kontextu zosobňuje výjimečného choreografa
- ve svých dílech využívá širokou škálu tvůrčího rukopisu od vysokého **bel canta neoklasického stylu** až k **inovativnímu přístupu k moderní tvorbě**
- jeho inscenace jsou promyšlené, plnokrevné, odrážejí svět symbolů či archetypů, duchovní otázky i morální principy
- jako jeden z mála tvůrců dokáže vložit do svých děl humor, vtip a nadsázku
- 2002–2017- uměleckým šéfem **Baletu Národního divadla v Praze**
- pro **Národní divadlo** vytvořil 6 celovečerních baletů a řadu kratších jednoaktových děl
- mistrem choreografické miniatury

Tanec v 21. století

- dominantní postavení současný tanec (**CONTEMPORARY DANCE**) a jeho různé alternativní směry
- je velmi nepředvídatelný, využívá techniky převzaté od japonského současného tance **BUTÓ** nebo prvky z **afriického tance**, základem je ale **moderní tanec**
- v této formě tance se velmi často objevují nepředvídatelné **změny rytmu, rychlosti a směru**
- cíl spočíval v nalezení nenucenosti pohybu použitím přirozených linií těla a jeho energie
- tato plynulost pohybu zcela odlišuje contemporary dance od tradičních tanečních stylů
- v současné době již contemporary dance vychází z osobnosti jednotlivého lektora či choreografa

Přílohy

- [Isadora Duncan: osobnost](#)
- [Isadora Duncan: vystoupení](#)
- [Rudolf von Laban: osobnost](#)
- [Rudolf von Laban: vystoupení](#)
- [Martha Graham: osobnost](#)
- [Martha Graham: vystoupení](#)

- [José Limon: osobnost](#)
- [José Limon: vystoupení](#)
- [Merce Cunningham: osobnost](#)
- [Merce Cunningham: vystoupení](#)
- [Maurice Bejard: osobnost](#)
- [Maurice Bejard: vystoupení](#)
- [William Forsythe: osobnost](#)
- [William Forsythe: vystoupení](#)
- [Mats Ek: osobnost](#)
- [Mats Ek: vystoupení](#)
- [Jiří Kylián: osobnost](#)
- [Jiří Kylián: vystoupení](#)
- [Pavel Šmok: osobnost](#)
- [Pavel Šmok: vystoupení](#)
- [Petr Zuska: osobnost](#)
- [Petr Zuska: vystoupení](#)